

Gamla teologiska begrepp försvinner allt mer från vårt språkbruk. Ibland finner de en fristad i skönlitteraturen. Den amerikanska författaren Marilynne Robinson har byggt flera av sina romaner kring ordet "nåd". (Ingress)

När jag köper ett halvt kilo kaffe i butiken på Nygatan väger expediten upp exakt 500 gram på vågen. Därefter tar hen en skopa till och så att vikten slutar på 525 gram. Samma sak gjorde damen på Stora torget som jag köpte kantareller av under tidiga hösten. Hon lät alltid en extra näve följa med in i påsen.

De där ytterligare 25 grammen kaffe och handfullen kantareller är nåden i tillvaron, i ordets mest ursprungligaste betydelse. Det mångtusenåriga hebreiska ordet för nåd "chaesed", är en handelsterm för det rågade måttet. Det där som är extra, som man inte betalat för eller ens hade rätt att förvänta sig men som ändå finns där. Hos Marilynne Robinson har nåden en central plats. I böcker som *Lila* och *Gilead* vänder och vrider huvudpersonerna på detta begrepp, förundras över nåden och inspireras av den. "Du har varit Guds nåd för mig, ett mirakel, ja, mer än ett mirakel", skriver pastorn John Ames till sin son i romanen *Gilead*. I Marilynne Robinsons berättelser är nåden något som människan både får del av men som hen också tar del i, något man gör för andra. Nåd är att vara godhjärtat generös. President Obama citerade henne i sitt tal efter massakern i Charleston; nåden som en reservoar av godhet i världen. Under en resa till Paris i november medbjuden av min son Zebulon hittade jag i en engelsk boklåda en nyutkommen essäsamling av Marilynne Robinson "The Givenness of Things". Där fördjupar Robinson sin syn på nåden. Hon citerar Shakespeare i *Lika för lika*: "Nåd är nåd, trots alla kontroverser" och ser de många försonande slutet i Shakespeares pjäser som ett uttryck för nåd. Människor som accepterar, förlåter och återfinner varandra. Det där rågade måtten i tillvaron som håller oss samman. För den som vill förstå Marilynne Robinsons författarskap och alla hennes gestalter är denna essäsamling en guldgruva. Här möter vi teologen Robinson med en gudsbild som vilar på fyra grundpelare: Bibeln, Renässansen, Shakespeare och Calvin (en schweizisk reformator samtida med Martin Luther). På dessa fyra storheter bygger hon en människosyn och en tro som är fylld av engagemang, ansvar men också frihet och tillit. Det behövs inga dogmatiska präster eller nyandliga vägledare. Människan är i Calvin och reformationens anda bemyndigad att själv formulera sin tro och förstå sitt liv. I Shakespeares pjäser agerar de. Renässansen var den tid som gjorde allt detta möjligt. Var och en existerar i en gudomlig värld av nåd

som inte inskränker sig till de rättroende. Det är sällan vi möter kyrkornas budskap så idag. Inte ens bland Calvins efterföljare. Marilynne Robinson beklagar att kyrkor överger sitt eget språk av skönhet och rikedom. Kanske är det därför som den unga kvinnan Lila, i romanen med samma namn, lika väl förstår nåden, godheten och livets storhet som pastorn själv, trots sin egen utsatthet och tragiska historia. I Robinsons teologi finns människan som tar emot nåd och som har nåd i sina relationer. Summan av livet blir då större än dess detaljer. "The Givenness of Things" är ett humanistiskt försvarstal för medmännisklighet, litteratur och gudomlighet i en värld där vi mer än någonsin behöver nåd. Med den boken som en av årets stora läsoplevelse önskar jag och terapihunden Dante alla Correns kulturläsare ett Gott Nytt År 2016 som vi ska göra rikt på nåd.

Jakob Carlander

Fotnot:

I höstas läste Correns bokcirkel Marilynne Robinsons roman Lila (Weylers förlag). Essäsamlingen "The Givenness of Things" utkom i november 2015 och finns ännu inte översatt till svenska.